

Janko in Metka.

Bajna igra v treh slikah.

Zložila Adelajda Wette. Vglasbil Engelbert Humperdinck.

Poslovenil

M. Markič.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Národna Tiskarna“

1895.

Osebe:

Peter, metlar.

Jera, njegova žena.

Janko, }
Metka, } njiju otroka.

Vešča hrustalka.

Škrat peskovník.

Škrat rosnik.

Štirinajst angeljev.

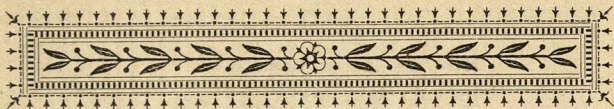
Otroci.

(Desno in levo od gledalcev.)

Prva slika: Domá.

Druga slika: V gozdu.

Tretja slika: Medenjačni hramec.

Prva slika.

Domá.

Siromašna izba. V ozadju na desni nizka vrata; v sredi majhno okno z razgledom v gozd. Na levi ognjišče; nad njim dimnik. Nasproti na desni steni visé metle raznih oblik. Janko in Metka si nasproti sedita na pručicah, oni pri vratih vežoč metle, ta pri ognjišču pletoč nogavice.

Prvi prizor.

Metka.

Suza, ljuba Suza,
Kaj v slami šumí?
Oj, goske so bose,
Ker čeveljcev ni.
Čevljar ima usnje,
Kopitca pa ne.
Kak čeveljci goskam
Naj šivajo se!

Janko.

Aja, popaja,
Kakó je hudó!

Kdo dá mi za pogačo
 In cukerček, kdo?
 Če postelj prodal bom,
 Na slami bom spal,
 Ne bodem bodljájev
 Se perjiča bal!

(Vrže metlo v kot in poskoči kvišku.)

Da mati prišla bi že enkrat domú!

Metka.

Jaz tudi več ne vzdržim gladú.

Janko.

Zmer jesti skorjo le suhó:
 Ni li to beda, ni to strašnó!

Metka.

Le molči, Janko, misli le na tó:
 Kaj v sili oče nam rekó:
 »Vzraste sila do vrhá,
 Ljubi Bog pomoč vam dá!«

Janko.

Da, da, kaj lépo za uhó!
 A ne nasiti se tega nikdo.
 Ah, Metka, kak dolgo je uže,
 Da sva imela kaj za zobé:
 Jajčnike in pa masleníce!
 Komaj vem, kaj so sladčice.

(Jokavo.)

Ah, Metka, rad bi . . .

Metka (zaklopi mu usta).

Ne bodi volje zle!
 Potrpi lepó, razvédri se!
 Ta dolgi obraz — pogled strašán!
 Saj bolj sam jad ni zlovolján!
 Jad, gnusni spak!
 Le brž čez prag!
 Te čem učiti
 Srce težiti,
 Tugo množiti,
 Rádost moriti!
 Jad ostudni, mrzki ti škrat,
 Grše grdobe pač ni kot je jad.
 Beži proč, zgubi se! grdi ti škrat!

Fanko.

Jad, beži stran!
 Hud moj je stan:
 Zmer le trpeti,
 Lakote mreti!
 Kak se oteti?
 Ni mi živeti!
 Jad ostudni, mrzki ti škrat,
 Grše grdobe pač ni kot je jad!
 Beži proč, zgubi se, grdi ti škrat!

Metka.

Prav je. In če nočeš več tožiti,
 Ti hočem i neko tajnost odkriti.

Janko.

Kaj, tajnost? Ko kdo bi ti verjel!

Metka.

Le čuj me, bratec moj! Bodeš vesel.
Glej v lonec ta, je z mlekom nalit,
Prinesla soseda ga je podarít.
Mati nama, ko bode domá,
Mlečnati rižek naravná.

Janko (radujé se).

Rižek, rižek, kak ga imam rad!
Pri rižu Janko ne ostane odzad!
Kolika je smetana! Daj, da pogledkam!
O Bože moj! to pa vso pojedkam!

Metka.

Sladkati se, Janko? Sram te ni nič?
Boš šel proč s prsti, poslastni malič!

(Udari ga po prstih.)

In zdaj pa le brzo na delo spet,
Da spraviva vse v lepi red!
Če mati ne najde vse v redu lepó,
Kaj zgodilo z nama, ne vem, se bo.

Janko.

Delati? Brr! Kaj se ti zdi!
Na to zdaj misliti še ni!
Zmer le naj trudim se in potim,
Raje poplešem in se veselim!

Metka (vzradoščena).

Plešem? ah plešem rada i jaz,
 Zapojem zraven pesem na glas,
 Kot teta peti nas je učila:
 Plesna se pesem bo zdaj glasila!
 (Ploskne z rokami.)
 Bratec ti moj, v krog z menoj!
 Sprimem krepko se s teboj:
 Enkrat sem, enkrat tjè,
 Krog in krog; prav lahko gre!

Fanko.

V ples naj revež se podam,
 Sestrica, ko pa ne znam!
 Vsaj pokaži, kak to gre,
 Da i jaz navadim se!

Metka.

Z nogo stopkaj: top, top, top!
 Z roko ploskaj: klop, klop, klop!
 Enkrat sèm, enkrat tjè,
 Krog in krog, prav lahko grè!

Fanko.

Z nogo stopkaj: top, top, top!
 Z roko ploskaj: klop, klop, klop!
 Enkrat sèm, enkrat tjè,
 Krog in krog, prav lahko grè!

Metka.

Aj, to dobro je biló,
 Kdo bi mislil bil si to!

Glejte, glejte Janka si!
 Kak se plesati uči!
 Z glavco kimaj: mig, mig, mig!
 S prstkom tipkaj: tik, tik, tik!
 Enkrat sèm, enkrat tjè,
 Krog in krog, prav lahko grè!

Janko.

Z glavco kimaj: mig, mig, mig!
 S prstkom tipkaj: tik, tik, tik!
 Enkrat sèm, enkrat tjè,
 Krog in krog, prav lahko grè!

Metka.

Janko, pridi in poglej.
 Kak ta stvar gre zdaj naprej!
 Roko v róko si deniva,
 Paroma naprej stopiva!
 Jaz ljubim ples in veselóst,
 In sama ne sedim;
 Sovražim žalost in bridkóst,
 Se rajši veselim!
 Tralala, tralala, tralala, la, la,
 Vrti se v krog, oj Janko moj!
 (Plešeta drug krog drugega.)

Metka.

Na mojo stran, na mojo stran!
 Z menoj vè vrtilják!

Janko.

Od mene stran, od mene stran!
 Jaz Janko sem junák!
 Z dekličkami ne plešem jaz,
 Jaz avškam se smejím.

Metka.

Oj, ti bedák, oj ti junák,
 Pa vendar te ulovím.
 Tralala, tralala, tralala, la, la,
 Vrtil se v krog, oj Janko moj!

Janko.

Ah, sestrica, ah Metčica,
 V pletilu luknja je.

Metka.

Ah bratec moj, ah Jankec moj,
 Češ dražiti me še!
 S poredneži ne plešem jaz,
 Od takih jaz bežim.

Janko.

Ne jezi se, oj sestrica,
 Saj vendar te ulovím!
 Tralala, tralala, tralala, la, la,
 Vrtil se v krog, oj Metčica!

Janko.

Le pleši, hejsa, kar se dá!
 Naj ti žal ne bo!

Če nogavica luknjo ima,
 Ti mati da novó.
 Le v krog poletuj,
 Ne omahuj!
 Tralalala, tralala i. t. d.

Metka.

Le pleši, hejsa, kar se dá,
 Naj ti žal ne bo!
 Če obuvalo luknjo imá,
 Čevljar ti dá novó.
 Le v krog poletuj,
 Ne omahuj!
 Tralala, tralala i. t. d.

(Za roke držé se plešeta drug krog drugega vedno razuzdanejšé,
 dokler ne popadata drug čez drugega na tla. V tem hipu se
 odpro vrata.)

Drugi prizor.

Mati (s krošnjo na rami).

Hola!

Janko in *Metka* (planeta po koncu).

Jojmene, mati!

(Zadrega.)

Mati.

Kaj naj vse to pomeni?

Metka.

Ja . . Janko . .

Janko.

Me . . metka.

Metka.

Sem htela.

Janko.

Je déla.

Mati (vjezivši se).

Čakajta, otročeti vi leni!

(Odloži krošnjo.)

To naj bo delo? Vriskati, peti,
Plesati in po divjaško hrumeti?
Med tem, ko od jutra tja do mraka
Roditelje muči delo in tlaka.

Da te! (sune Janka)

Le-sèm, kaj zdelala sta?

Kaj, Metka, še nisi spletla vsegà?

In ti? — Nemarnež, bilo ni dosti

En dan, da zvezal bi te malosti!

Nesramna lenuha, bom palico vzela,

Obema par gorkih vama naštela!

(Ženoč se za otrokoma prevrne lonec z mlekom, da pade zven-
čaje na tla.)

Bogme, zdaj sem še lonec ubila,

(Jokaje se.)

Kaj za večerjo bom zvarila?

(Ogleduje krilo, polito z mlekom; Janko se heheta skrivaj.)

Porednež, zdaj smeješ se še!

Počakaj, saj oča že grè!

(Potegne košarico s stene in jo potisne Metki v roko.)

Zdaj brž — hajdi v gaj!

Tam jagod iščita! No, bo-li kaj?

(Tudi Metko spodi iz izbe in preti s palico otrokoma, plaho se ozirajočima.)

In če mi košara polna ne bo,

Nabijem vaju, da bode grdó!

(Utrujena se vsede k mizi.)

Razbita leži zdaj tu posoda!

Ne dela nič se kot sama škoda! —

Moj Bog, suj dol denar! Nič nimam vžiti,

Z ničemer otroka nimam živiti;

Ni kapljice v loncu, ni koščka nikjer,

Le sama voda za pijačo je zmer!

(Podpre glavo z roko.)

Spehana sem — meni je umreti —

Moj Bog, suj dol denar! — — —

(Položi glavo na roko in zaspi.)

Tretji prizor.

(Glas se sliši od zunaj.)

Ralalala, ralalala,

Mati jaz sem tu,

Ralalala, ralalala,

Srečo prinašam Vam domu.

Ah, mi bedni siromaki!

Vsi so dnevi nam enaki:

Žep kot perjiče lehák,

In želodček je ravno tak. —

Ralalala, ralalala,

Lakot je začin sladak.

(Pri oknu se pokaže glava očeta, ki stopi v naslednjem vinjen
v izbo s košem na rami.)

Srečni vi ste pač, bogati;
A nam nič ni v usta djati.
Mésa ne pozna prosjak,
Večno žuli ovsenjak!

Ralalala, ralalala,
Lakot je začin sladak!

Ah, saj vse nam je po godi,
Kar usoda nam prisodi,
Vendar reči mora vsak:
Beda jarem je težák!

Ralalala, ralalala,
Lakot je začin sladák!

(Odloži koš in stopi k rampi.)

Da, lačnemu hudó pač ni,
Če so mu na izber jedi.
A kaj pomaga mu izbèr,
Če pa ni v loncu nič nikjer?

Ralalala, ralalala,
Brinjevec je moj likêr!

Ralalala, ralala,
Mati, glej tu v ta pleter!
(Krepko jo poljubi.)

Mati (mané si oči).

Hoho! —
Kdo ro-ropoče,
In klepeta?
In klo-klopoče
Me iz trdega sna?

Oče (blebetaje).

Tako zverí
 Beket golčí
 V želodcu tu, verjemi mi!
 Ralalala, ralalala,
 Glad najhujša je zverij,
 Ralalala, ralalala,
 Grize, já, verjemi mi!

Mati.

Takó!
 Glas te zveri
 Se znan mi zdi,
 Zver pijana je — verjemi mi?

Oče.

No danes bil vesel je dan!
 Kaj praviš k temu ti?

Mati (nejevoljna).

Moj stud in gnus ti pač je znan
 Do krčemskih gostij!

Oče (obrnivši se h košu).

No prav! Povej zdaj, če se ti zdí,
 Kaj za večer zvarila si.

Mati.

Jedilni list dans prav bridák je;
 Večerjo vso — odnesel vrag je!
 V skledci nič,
 V kletci nič,
 In v mošnjícku niti belič.

Oče.

Ralalala, ralalala,
Mamka, i zdaj vesel še bom!

Ralalala, ralalala,
Sreča prišla je v naš dom!

(Vzame koš in izklada.)

Glej mati,
Kak je krma všeč ta ti?

Mati.

Kaj tu vidim? Maslo, gnjati,
Jajca, moko! . . . in klobase —
Mnogo za te drage čase! —
Bob, čebulo in — o, o! —
Kave funta pol celó!

Oče.

(Prevrne koš popolnoma. Množica krompirja se potaklja po tleh.
Primeta se za roke in plešeta po sobi.)

Ralalala, hopsasa!
Dans vesela bova obá.
Čuj, mamka, kak je ta stvar bilà!

(Mati spravi vse v omaro, zakuri na ognjišču, ubije nekaj jajec
v skledo i. t. d.)

Tam za gozdom prot goram
Prazniki bili so tam,
Semènj in svatba, jubileum,
Strel in véliki tedeum.
Trgi naši bodo vzcvêli,
Tega srčno se veseli!
Kdor se hoče veseliti,

Mora maren, priden biti.
 Pridno jaz metlaril sem,
 In povsod krošnjari se:
 Kúpíte metle in slamnjače,
 Dobre ščetke in krtače!
 Glej, in takó vse razprodal sem,
 Za najviše cene jih razpečal sem. —
 Lonce, sklede zdaj s police,
 Nože, vilice in žlice!

Oba.

Živi metlarija cela!

Oče.

A kam — sta otroka se déla?
 Metka, Janko! — Kje sta mi, kje?

Mati.

Kje da sta? Sam Bog to ve!
 To lé jasno je kot dan:
 Da je lonec pokončan!

Oče (jezno).

Kaj? da lonec je ubit?

Mati.

In po tléh ves sir razlit!

Oče (udari s pestjo ob mizo).

Strela ti! Tedaj je nevedna
 Deca spet bilà poredna?

Mati.

Krika mnogo, a nič dela,
Drugega nič nista počela.
Slišala sem ju že od zunaj se dreti,
Vriskati, skákati kot dve žrebeti,
Jeza prime na to huda me,
V jezi tej . . .

Oče.

— se lonec strè.

Haha haha (oba se smejeta na vse grlo).
No jézavka — naj te ne vjezí —
Taka jezica se mi neumna zdi!
A kam se deca déla je?

Mati (odlajivo).

Če na Klek tam, kaj briga me!

Oče (prestrašen).

Na Klek, na Klek? Kaj znači to?
(Vzame metlo sè stene.)

Mati.

Na mestu pusti le metló!

Oče (spusti metlo in si lomi roke).

Če v gozdno tam zašla sta stran,
Ko ne sije luna, zvezde na pot!
Li kraj ti grozni ta ni znan?
Ne veš li, da je hudoba tod?

Mati (zadeta).

Hudoba? Kdo to je?

Oče (s tajnostnim poudarkom).

Hrustalka vešča!

Mati (zdrgetá).

Hrustalka vešča! —

(Umika se, ker pobere oče zopet metlo.)

Joj! A kaj pa hočeš z mêtlo?

Oče.

Kaj z mêtlo, kaj z mêtlo!

Kaj z njo se počne? Kaj z njo se počne?

Oj jahajo, oj jahajo

Jo vešče!

V lesovju tam

Je vešče hram,

Peklenšček oblast jej dal je sam!

O polnoči,

Ko vse že spi,

Takrat se na vražji lov drví!

Skoz dimni preduh

Iz hiše vè vzduh

Drvi se na metli skoz piš, sopuh!

Čez goró, prepad,

Prek dolin, livad,

Skoz sivi čad

Ko vražja čeljad:

Tak drvíjo, tak drvíjo

Juhejsa! se vešče!

Mati.

O groza! In hrustalka?

Oče.

Po dnevi, o strah!
 Po sláďcicah
 Za hrama hrustnega zapah
 Otróčeje
 Sirotčeje
 Privabi in jih zapre.
 A huda ko škrat
 Zagrabi za vrat
 Otroka, ki medeno jé slad.
 Potisne ga v peč
 Noter v ogenj žareč,
 In slastno hlepeč
 Poseže izvleč
 Iz pečí ti, iz pečí ti
 Otroke medence!

Mati.

In otroci medenci?

Oče.

Te vse se pohrusta.

Mati.

Kdo? Hrustalka?

Oče.

Da, hrustalka.

Mati (lomeč roke).

O Bog!

O Bog mi pomagaj! Jaz moram do otrók!

(Beži iz hiše.)

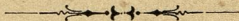
Oče (vzame steklenico z žganjem z mize).

Hoj, stara, počakaj! S tabo grem.

Saj greva oba na vražji snem!

(Hiti za njo.)

Zavesa hitro pade.

Druga slika.

V gozdu.

V ozadju Klek obdan z gostim jelovjem. Na desni mogočna jelka, pod njo sedi Metka na mahoviti korenini in plete venec iz šipečja; zraven nje leži šop cvetic. Na levi v stran Janko v grmovju išoč jagode. Večerna zarja.

Prvi prizor.

Metka.

Možic stoji tam v gozdu,
In nem zre v tla;
In plašč ves iz šklrata
Odeva ga.
Li možica kdo pozna,
Ki saméva sred lesá,
In šklratasti plašč na rami ima?

Možic z nožico êno
Se upira v tla,
In čepica vsa črna
Pokriva ga.

Li možiča kdo pozna,
 Ki saméva sred lesá,
 In na glavi črno čepico ima?

Janko (se prikaže iz grmovja in veselo vihti svojo košarico).

Juhé!
 Košara moja je polna že cela;
 Kakó bo mati dans Janka vesela;

Metka.

Moj venec je tudi zvršen, glej!
 Ni lepšega bilò doslej!
 (Hoče venec dejati Janku na glavo.)

Janko (osorno odvrčaje).

Za fantine to vendar ni.
 To le deklicam pristoji.
 (Dene jej venec na glavo.)
 Presneta Marjeta!
 Hencajte!
 Saj ko gozdna kraljica je!

Metka.

Če zval kraljico me gozdno boš,
 Podaj mi tudi šopek rož!

Janko.

Sprejela žezla si, krone čar,
 I jagode vzemi, a jesti nikar!

(Poda jej z eno roko šopek cvetic, z drugo košarico polno jagod in počéne, kakor da bi se poklanjal, pred njo. V tem hipu se začuje klic kukavice.)

Janko.

Kuku! — Čuj tu — jajec tatú!

Metka (hudomušno).

Kuku! — Glej tu — jagod tatu!

(Vzame jagodo iz košare in jo pomolí Janku, ki srka, kakor da bi izpival jajce.)

Janko (plane kvišku).

Hoho! To znam i jaz! Le pozor!

(Vzame nekoliko jagod in jih potaklja Metki v usta.)

Posnemajva sedaj-le tu

Prekanjenega jajec tatú!

(Kukavica zakuka vnovič. Začne se mračiti.)

Janko (zopet poseže v košaro).

— Kuku! — jajec tatú!

Metka (ravno tako).

— Kuku! — jagod tatú!

Janko.

Mlade od sebe proč pehaš,

Kuku!

Z jajci drugih se sladkaš!

Klu-klu!

(Pokotali celo pest jagod v usta.)

Metka.

Jagod kupec naložiš,

Kuku!

Sam pa z njimi se gostiš!
Glu-glu!

(Postajata vedno bolj razposajena in se trgata slednjič za jagode. Janko zmaga in dene košaro do cela k ustom, dokler je popolnoma ne izprazni. Med tem se je še bolj zmračilo.)

Metka (Janku košaro iztrgavši).

Janko, kaj si naredil? Za Bóga!
Vse si jágode snel, ti nadloga!
Čakaj, to sodba bo strašnà;
Kajti mati dans šale ne pozna!

Janko (mirno).

Lej jo, kako se to drži!
Saj jedla si, Metka, jih tudi ti!

Metka.

Iskati koš jih treba nov je.

Janko.

Kam v mraku? Pod seč li in grmovje?
Iz vida izginil je listič vsak,
Polega krog in krog že mrak.

Metka.

Ah, Janko, Janko, kaj z nama zdaj bo?
Zakaj neumna bilà sva tako?
Mudila sva tu se v gozdu v noč pozno.

Janko.

Čuj šumenje v drevju grozno! —
Li razumeš gozdni piš?

»Deca«, pravi, »se li ne bojiš?«

(Nemirno gleda okoli sebe.)

Metka, jaz zgrešil zdaj sem pot!

Metka (osupla).

O Bog, kaj praviš? Ti zgrešil pot?

Janko (dela se pogumnega).

Kakov ti vendar malič si plah!

Jaz sem dečák, me prav nič ni strah!

Metka.

Ah, Janko! če naju kaj doleti!

Janko.

Ah, Metka, ne budali mi!

Metka.

Kaj sveti se tam izmed temnih dreves?

Janko.

To belkasta je obleka brez.

Metka.

In tam, glej oni strašni prizor!

Janko (jecljaje).

T-t-to to je žareči se vrbov štor!

Metka.

Kakó se čudno zdaj reži!

Glej, ravno zdaj-le; vidiš-li?

Janko (glasno).

Jaz tebi se rogam, spaka ti!

Metka (bojazljivo).

Tu glej to lučko — zmer bliže sèm grè.

Janko.

Veščica pleše pač sèm in tjè!

Metka, kaj plaha si takó! —

Čakaj, zdaj zakričim glasno!

(Zavpije skozi roke.)

Kdo je:

Jek.

O, jel!

(Otroka se prestrašena okleneta.)

Metka (boječe).

Li kdo tu je?

Jek (tiho).

Jel!

(Otroka obide zona.)

Metka.

Li slišal si? Pritrdil je.

Bavi blizu tu nekdo se!

(Jokaje)

Bojim se, bojim se. — Da sem že domá!

Kakó pošastna je hosta ta!

Janko.

Metka, oprimi krepkó se me!

Jaz te držim, jaz ščitim te!

(Gosta megla se vzdiga in zakrije popolnoma ozadje).

Metka.

Tu čadne žene se podijo.
 Glej, kak sèm migajo in pretijo!
 Zdaj sèm gredó,
 Po naju segó!
 (Kričé:)

Oče, mati!

(Prestrašena hiti pod jelko in se skrije, padši na kolena za Jankom. V tem hipu se pretrga na levi megla: majhen, siv možiček se prikaže z vrečico na rami.)

Janko.

Glej tam možička, sestrica!
 Kaj naj bi bil možiček ta?

Drugi prizor.

Peskovnik (se bliža z izrazi dobrohotnosti otrokoma, ki se polagoma umirita, in jima v naslednjem meče pesek v oči).

Jaz peska sem trositelj — s-t!
 Nobenemu grozitelj — s-t!
 Jaz malih sem ljubitelj — s-t!
 In dober njih gojitelj — s-t!
 Iz vreče te dve zrneci
 Pospem jaz trudnima v oči,
 Te se potem samé zapró,
 Da spavata povsem mirnó
 In če zaspala sta lepó,
 Bliščoba zvezd zasine,

In angelji dol splavajo
 Z nebeške visočine
 Veleč vsem: »Sanjaj! sanjaj!«
 Zato, o dete! sanjaj!

(Izgine. Popoln mrak.)

Fanko (dremoten).

Peskar je bil.

Metka (ravno takó).

Zdaj pa večernico moliva!
 (Počeneta in skleneta roke.)

Oba.

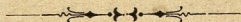
Ko zvečer se spat podam,
 Angelje krog sebe imam.
 Dva sta mi ob glavi,
 Dva sta mi ob nogah,
 Dva sta mi na desni,
 Dva sta mi na levi,
 Dva, ki me umirita,
 Dva, ki me vzbudita,
 Dva, ki poneseta
 Me kdaj v nebesa sveta.

(Omahneta vznak na mah in zadremljeta oklenivši se z rokami.)

Tretji prizor.

(Naenkrat se posveti odzgor skozi meglo, ki se navrhovati v oblak, podoben stopnicam, ki peljejo na sredo odra. Štirinajst angeljev, manjši od spredaj, večji od zadaj, stopajo paroma po oblačnih stopnicah navzdol, med tem ko postaja luč bolj svetla, in se postavijo okoli spečih otrok, kakor je v molitvi večernici povedano: prvi par ob glavo, drugi ob noge, tretji na desno, četrti na levo; potem se razvrstita peti in šesti par med druge pare tako, da se krog angeljev popolnoma sklene. Na zadnje stopi sedmi par v krog in se postavi — kot angelja varuha — na obe strani otrok, med tem ko se ostali sprimejo in slovesno plešejo okoli skupine. Ko so se razvrstili v slikovito končno podobo, zavesa počasi pade.)

Tretja slika.

Medenjačni hram.

Prizor kakor poprej. Ozadje v megli, ki se v naslednjem polagoma izgubi. Angelji so izginili.

(Zjutraj zgodaj. Rosnik nastopi in potresa iz zvončice rosne kaplje na speča otroka; ta dva se začneta gibati.)

Prvi prizor.

Rosnik.

Jaz mož rosnik sem zvani — cin!
Grem s solncem v dobi rani — cin!
Vsekod so meni znani — cin!
Vsi pridni in zaspani — cin!
Jaz s solnčnim sjajem prihitim,
V očesca vajina žarim,
In z roso vstati silim,
Kdor spi pod nebom milim.
Potem le hitro vstani
Vsak pridni v uri rani:
Zlató ti ona hrani!

Zato zdaj brž vstanita,
Zaspanca, dan se svita!

(Odide.)

Metka.

(Odpri oči, se vzdigne na pol in začudena gleda okoli sebe, med tem ko se Janko vleže na drugo stran, da bi spal naprej.)

Kje bivam? Sanjam ali bedim?

Pod jelko tukaj-le ležim.

Káko je v drevju to šumenje!

Kak je lépo ptičje žgolenje!

Že zgodaj ptički oživali so,

In jutranjico zapeli so.

Dobro jutro, ljubi ptički, dobro jutro!

(Zagleda Janka.)

Ah, glejte lenega zaspanca!

Čakaj, vzbudim te!

(Skloni se k njemu in mu poje v uho.)

Tirelireli

Več rano ni.

Škrjanček žvrgolel je

In kvišku se popel je.

(Plane po koncu.)

Tirelireli!

Janku,

(ki se je vzbudil med petjem, se zdeha, mane si oči in se zleca, potem tudi on skoči po koncu in veselo pritegne Metčini popevki).

Kikeriki!

Dan še ni!

A že mi znano to je,
 Da jutro že prišlo je.
 Kikeriki!
 Veselja bi poskakoval,
 Tak dobro nikdar nisem spal.

Metka.

A čuj me! Tu pod jeljo
 Sanjalo se mi je prelepó!

Fanko.

Res! Bilò je i meni takó!

Metka.

Jaz slišala v snu sem prečudno šumenje.
 Kot angeljev petje, brenket in zvenenje.
 V zori rožni svitel oblak
 Gibal, prizibal se v nočni je mrak.
 Glej, nakrat se jasnó zasvita,
 Zarja nébesna je razlita;
 Glej, in zlata se lestva je prikazála.
 Angeljev truma dol sprhála.
 Krila bilà so sámo zlató —

Fanko

(ki je živahno pritrjevaje poslušal Metčino pripoved).

Štirinajst jih je biló!

Metka (zavzeta).

Ali si videl vse to i ti?

Janko.

Kaj pa! prekrasni so bili —
In tam-le venkaj so šli!

(Obrne se proti ozadju. V tem hipu se pretrga zadnji megleni plasem. Na mestu jelovja se pokaže, bliščeč se v žarkih vzhajajočega solnca, »medenjačni hramec« na Kleku. Na levi nekoliko oddaljeno je peč, na desni tej nasproti velika kletka. Obe veže z medenjačnim hramcem plot narejen iz »medenjačkov«.)

Drugi prizor.

Metka (osupnena zadržuje Janka).

Naprej nikar!

Janko (nekoliko časa nem od strmenja).

Za Boga, ah kákov to je čar!
Ne, takšnega nisem še videl nikdár!

Metka (se polagoma zopet umiri).

Ah, kakšna prihaja
Dišava od tam!
Iz meda in slaja
Napravljen je hram.
Iz méda in slaja
Je streha in tram!
Glej cuker blestí se
Krog oken in lin,
Po vrhu vrstí se
Množina rozin!

In — tod!
Krog povsod
Iz medencev je plot!

Oba.

O, hramec sred lésa,
Kak krasen si ti!
Pač lepa princesa
V tej hiši živi!
Bilà da doma bi
Princesica mi!
Gotovo povabi
Koj naju v gosti!
Potem ne pozabi
Sladu in strdí!

Janko (po malem odmoru).

Tiho je vse. Ta hramec je prazen.
Hej, pojdiva noter!

Metka (prestrašena zadržuje ga).

Ali si blazen?
Ti si, mladè, mi preveč srčán!
Kdo vé, kdo da tu ima svoj stan?

Janko.

Kako se hišica nasprot smehljá!
(Navdušen.)
Krilatci v kraj so prinesli jo ta!

Metka (premišljúje).

Krilatci? — Aj, tako stvar pač bo!

Janko.

Da, Metka, zdaj vabijo naju v njo!
Hajd! poglodajva malo ob hiši!

Oba.

Da, glodajva, kakor dve mali miši!

(Skakljata drže se za roke v ozadje, postojita in se priplazita oprezno po prstih stopaje do hramca. Janko se malo obotavlja, potem pa odkruši od desnega roba kos medenjaka.)

Glas iz hrama.

Glôji, glôji ulómek!
Kdo gloda ob moj domek?
(Janko prestrašen spusti ulomek na tla.)

Metka (boječe).

Piš, piš!

Janko (ravno tako).

Z višín!

Oba.

Piš, nébesni sin!

Metka (ulomek zopet pobere in pokuša).

Hm!

Janko (Metko poželjivo gledaje).

Vkus li imá?

Metka (dá Janku, da pokusi).

Vzemi i ti, nà!

Janko (položi očaran roko na prsi).

Aj!

Metka (ravno tako).

Aj!

Oba.

Ah, slastne pogače
Kak lepo diše!
Saj zdi se mi, da sem
V nebesih uže!

Janko.

Aj, kak dišé! Preveč so fine!

Metka.

Tu morda varitelj je cukrenine!

Janko (zavpije).

Hoj, sladčičarnar, zdaj-le pozòr!
Koj zglodajo miške v hramec predòr!
(Odkruši velik kos iz stene.)

Glas iz hrama.

Gloji, gloji ulomek,
Kdo gloda ob moj domek?

Janko in Metka.

Piš, piš z višin,
Piš, nébesni sin!

Tretji prizor.

(Zgornji del hišnih vrat se natihoma odpre, in glava vešče hrustalke se pokaže. Otroka je ne zapazita in se gostita veselo naprej.)

Metka.

Čakaj, gladna glodávka!
Koj pride iz hiše mijavka.

Janko.

Gôsti se lé,
A drážiti ne!

Metka (mu iztrga kos medenjaka).

Kaj tak hitiš,
Ti gospod piš?

Janko (ga jej spet odvzame).

Nébesni piš,
Ti jej, kar dobiš!

(Oba se glasno zasmějata. Med zadnjim pogovorom so se odprla hišna vrata, in vešča, neopažena od otrok, stopi iz hiše in se oprezno plazi proti njima. Janku, ki ne sluti ničesa, hitro vrže vrv okoli vratu v hipu, ko se otroka smejeta.)

Vešča (hehetaje se).

Hihi, hihi, hihih!

(Otroka se prestrašeno ozreta.)

Janko (prepaden).

Miruj! — Kedó si?

Vešča (Metko boža po obrazu).

Ptiček moj!
In sladki ti fantiček moj!
Sta me obiskala? — To je prav!
Parček mili! Tak tolst in zdrav!

Fanko.

Kedó si, gnusnica? — Pusti me!

Vešča.

No, srček! Kak to šopiri se!
Da kdo izmed vaju ne bo zavzet:
Jaz sem Rozina Ližimed,
Nedolžna kakor otročè,
In ljubim déteca nad vse;
Zato pa vaju tak rada imam,
Tak rada imam — ah, strašno rada imam!
(Zopet boža otroka.)

Fanko (osorno jo odvrcaje).

Proč — proč mi brž poberi se!
Čuješ? Ne maram te!

Vešča.

Hihihih!
Kak slastna to je vražja pečenka!
Posebno ti, oj krasna mladenka!
(Vabeč.)

Pojdita, miški,
K mizi tam v hiški!
Dobro bosta se živila,
Bom krasno vaju gostila.

Čokolada, torte, marcipan,
 Presnec, s smeteno nadejan,
 Rožiči, strd in medenice,
 Na peči one vse sladčice,
 Rozin, orehov in smókev množina,
 Vse to je vajina lastnina!

Janko.

Ne pojdem s teboj, gnusnica ti! —
 Si preveč prijazna.

Vešča.

Glej zvitosti!
 Otroka, saj čuvala vaju bom lepó,
 Vama pri meni ko v rajú bo!
 Pridita, miški,
 K mizi tam v hiški!
 Dobro bosta se živila;
 Bom krasno vaju gostila!
 (Hoče Janka s sabo potegniti.)

Metka.

Kaj z bratcem se zgodilo bo?

Vešča.

Dobro, deklè, vse dobro. I no,
 Bom dala vsakeršna mu sladila,
 Da prav vkusnega bom naredila.
 In ko prav nežen bo, mehák,
 Kot ovca pohleven in krotak,
 Potem, moj Janko, povem ti v uhó:
 Veselje te čaka prelepó!

Janko.

Na glas povej, in ne v uhó:
Kákšno mi to veselje bo?

Vešča.

Ah, sluh in vid, otroka ljubá,
Pri tem veselju vama bosta prešlà!

Janko.

Aj, dobre oči, ušesa imam,
V škodo kaj je, predobro jaz znam.
Metka, babi ne vérujva tej — (Tiho.)
Pojdiva, sestra, brž naprej!

(Polagoma se je oprostil zanke in hoče z Metko uteči; vešča pa ju zadrži, zapovedujoče povzdignivši svojo palico proti njima.)

Vešča.

Stoj!

(Naredi s palico čarodejno znamenje. Oder se potemni.)

Hokus pokus, vražji strel!
Stoj, če ne te vrag bo vzal!
Več nikamor poti ni,
Zdaj začaram te z očmi:
Glava naj ti zdrvení!

(Novo znamenje; konec palice se začne svetiti.)

Hokus pokus, zdaj gre Jokus!
Deca, glejta gumbo to!
V glavi ostrmì okó! —
Révišče, zdaj v hlev lepó!

Hokus pokus, bonus jokus,
Malus lokus, hokus pokus!

(Vede Janka, strmo gledajočega na gumbo v hlev in zapre za njim zamrežena vrata, med tem ko Metka na mestu ostrmi. Oder se zopet razsvetli.)

Vešča (veselo k Metki).

Zdaj, Metčica, da prav pridna si mi! —
Koj Janko zdaj se vdebeli.
Da prej medlost raz njega izgine,
Bo jedel mandelje, rozine.
Jaz hitro po-nje pojdem v hram —
A ti ne idi z mesta tam!

(Šepa v hišo.)

Metka (trda in negibna).

Hu — kak vešče bojim se jaz!

Janko.

Metka! Pst! ne tak na glas!
In modro vse zapomni si
Natanko, kar grdavž stori.
Na videz jej narêdi vse —
Zdaj tiho, tiho, glej — že gre!

Vešča (posiplje iz košare Janku mandeljev in rozin).

Fantiček moj,
Zdaj maži jeziček svoj!
Jej, ptiček, ali umri —
Sladčic pridôbi si!

(Obrne se k Metki in jo razčara z brinjem.)

Hokus pokus, brinov trš!
 Mrtvoud, izgini brž!
 Zdaj se vrtela spet boš, mala,
 In urno v krog mi boš plesala!
 Zdaj, punčica, le brž vè hram!
 Lepó pogrni mizo tam!
 Skledice, krožnike, nožke in vilčice,
 Prtiče za moje kosilčice!
 In da si urna mi in skočnà!
 Če ne, tudi ti mi boš v hlevček šla!
 (Preti hehetaje se; Metka gre v hišo.)

Vešča

(k Janku, ki se dela, kakor da bi spal).

Zdaj spí teleban mi — glejte no,
 Kakó mladina spí trdnó!
 Le spi, oj dobra ti žival,
 Saj kmalu večno boš spanje spal.
 A Metko prej prijela bom,
 S teboj najprej pričela bom.
 Ude nežne imaš, tolsté;
 Kot nalašč si ti za-mé!

(Odpre vratca peči in poduha vanjo.)

Pripravi se! Glej, tam sredi plamena
 Hoj, kak že pokajo polena!

(Podloži še nekaj polen in si potem muzaje se mane roke.)

Koj, Metčica,
 Boš sladka jedčica!
 Kot bés
 Jaz sem zvita, ni res?

Takoj boš v peči čepela
 In po pogači hlepela.
 In notri ko boš — hop!
 Se zapreš — klop!
 Potem mi Metčica
 Bo jedčica!
 In v jedčico bodo sladila
 Vsevrstna se potrosila.
 Čar moje té peči
 V pogačo te spremeni!

(V divjem veselju zagradi za metlišče in razuzdano jezdi na njem okoli hiše. Metka prisluška pri okencu.)

Prr, hop, hop, hop,
 Galop, galop,
 Konjiček moj,
 Prr, hop, ne stoj!

V podnevni čas,
 Kjer hočem jaz,
 Zdaj tu zdaj tam
 Okrog divjam.

O polnoči,
 Ko vse že spi,
 Vèn skoz preduh
 Vriščim vè vzduh!

Iz dvéh enó
 Storim lahkó,
 Iz ene tri
 Se naredí;

In tri je pet,
In pet devet,
In nič je vse;
Tak čara se!

Tak se vrišči,
Da se zdaní —
Pr, metla, hi!

(Z metle stopivši šepa vešča k Janku in ga vzbudi šegetaje ga z metličjem.)

Iz sna, fantiček moj!
Zmekni jeziček svoj!

Janko (stegne jezik).

(Mlaskaje:) Kak je màsten!
Kak je slasten!
Mali, sladki ti dečaj,
Zdaj svoj prstek mi podaj!

Janko (pomoli palčico).

Bože ti moj!
Kakor palčka, o joj!
Kakšni tvoji člani so!
Revček, vsi leseni so!

(Vpije.) Metka, Metka!

Metka (se pokaže pri vratih).

Brž prinesi le-sèm rozin!
Janko poln je že skomin.

(Metka prinese v košari rozin in mandeljev; med tem ko jih vešča daje Janku, se postavi za njo in proti Janku naredi razčaralno znamenje z brinjem.)

Metka (tiho).

Hokus pokus, brinov trš!
Mrtvoud, izgini — brž!

Vešča (se hitro obrne).

Kaj tu-le zdaj si bleknila?

Metka.

Da bi Jančeku jed teknila!

Vešča.

Hihih! Budalce vrlo,
Tu — na malce za grlo!
Jej, ptiček, in umri —
Sladčic pridôbi si!

(Odpre vrata peči; Janko daje Metki živahna znamenja.)

Janko (natihoma hlevna vrata odpiraje).

Metka, čuj!
Pozoruj!

Vešča (Metko poželjivo ogledujé).

Kakó močno skomina
Me sladka ta deklina!
Dekličica,
Golobičica!
Zdaj se tu sklôni doli,
Glavico v peč pomôli!
Ali testó — vse
Že mi trdó — je,
Ali če še ni,
Si brez skrbi!

Janko (plazeč se iz hleva).

Sestra, čuj!
Pozoruj!

Metka (se dela neokretno).

Prej pouči me,
Kak to dela se!

Vešča.

Se na nogé ti
Malo je upreti,
Naprej z glavó —
To ni težkó!

Janko (vedno bliže obema).

Sestra, čuj!
Pozoruj!

Metka (plašljivo).

Ne umem še,
Ne vjezi se!
Zato baš pokaži,
Da stvar mi bo laži!

Vešča (kažoč nevstrpljivost).

Naprej z glavó!
To ni težkó!

(Med tem, ko se nagne naprej in do pol telesa zleze v peč, jo krepko suneta Janko in Metka odzad, tako da popolnoma noter skoči, in potem hitro zapreta vrata.)

Janko in Metka.

In ko notri si — hop!

Se zapreš — klop!

Ti potem, ne Metčica,

Boš jedčica!

(Radostna se objameta Janko in Metka; primeta se za roke in plešeta.)

Juhé, zdaj večča je mrtvâ,

Oj, mrtvâ!

Prenehala je sila vsa:

Juhé! Zdaj vrag utihnil je,

Zdihnil je!

Bogastvo najino je vse!

Juhé! Zdaj je užas in strah,

Vražji strah,

In čar izginil vès na mah!

Zato vesela zdaj

Rájajva uren raj,

K mizi vsediva se,

Krasno gostiva se!

Juhé, juhé!

(Objameta se in sučeta do hrama, kjer vzameta v posest vse krasnosti. V vražji peči močno prasketá, visoko švigne plamen; potem silno počí, in peč se zruši. Janko in Metka prihitita in začudeno gledata. Njiju zavzeteje prikipi do vrha, ko zapazita otroke, od katerih je med tem odpadel medenjačni ovoj.)

Četrty prizor.

Metka (črez nekoliko časa).

Lej, lej tu détišča mična ta!

Odkod pač deca je ta prišla?

Medenjački (prav tiho).

Zdaj smo — prostí
Vse žive dni!

Metka.

Glej, vsi otroci mižé in spé,
In vendar-le pesmice žgolé!

Medenjački (tiho).

Dotakni se me,
Da bodem vzbudil se!

Janko (v zadregi).

Potipaj jih ti — ne upam si jaz.

Metka.

Pobožajva ta zali obraz!
(Boža najbližje dete; to odpre oči in se smeje.)

Drugi medenjački.

I mene rahlo — dotakni se,
Da moč odpreti oči mi je!

(Metka gre k drugim otrokom božajoč jih; le-ti smehljaje se odpirajo oči, ne da bi se genili; slednjič prime Janko za brinje.)

Janko.

Hokus pokus, brinov trš!
Mrtvoud, izgini — brž!

Medenjački

(planejo kvišku, sklenejo okoli Janka in Metke kolo in se dično priklanjajo).

Zahválimo
 Vama se lepó!
 Juhé!
 Čar proč je zdaj
 Na vekomaj!
 Zdaj pójmo in rájajmo radosten raj!
 Otroci vi,
 Podajte si
 Zdaj roke in plešite vsi!
 Zapijete vmes,
 Da v tihi les
 Razlega petje se in ples!
 Da v gozd
 Doní radóšt
 In veselóšt!

Janko in Metku.

Kar v snu je angeljev rekel glas
 V ponočni čas,
 Vresničil nama se je dans
 Sna krasni obraz.
 Oj, angelji, ki čuvate nas
 Zvestó vsak čas,
 Zahválimo iz srca vas
 Za vès ta kras!

Medenjački.

Zahválimo
 Vama se lepó!

Zadnji prizor.

(Iz ozadja se začuje glas očetov.)

Oče.

Ralalala, ralalala!
Da bi otroka tu bilà!
Ralalala, ralalala!

(Zagleda Janka in Metko.)

Juh —! Aj, saj tukaj sta!

Janko in Metka (starišem nasproti hiteč).

Oče! Mati!

Mati.

Otróčeja!

Oče.

Saj tu sta uboga sirótčeja!

(Veselo objemanje; med tem sta dva dečka potegnila veščo kot velik medenjaka iz podrte vražje peči. Oče jo postavi préd-se.)

Oče.

Glejte, deca, čar le-tá!
Čarati kak vešča zna!
Kak trpák,
Oj, trpák
Je postala medenják!

Sodbo pomnite nebá:
Niso trajna dela zla!
Vzraste sila do vrhá,
Ljubi Bog pomoč nam da.

Vsi.

Vzraste sila do vrhá,
Ljubi Bog pomoč nam da!

(Med tem, ko raja deca veselo okoli skupine, pade zavesa.)

